

2. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος ονομάζει τον Πέτρο «αρχή της ορθοδοξίας», «πέτρα της πίστης», «είσοδο του παραδείσου». Βρίσκουμε από το μάθημα τα στοιχεία εκείνα της ζωής και της δράσης του Πέτρου, στα οποία βασίστηκε ο Χρυσόστομος και τον αποκάλεσε έτσι.

3. Συνδέουμε τα σωστά.

Ο αδερφός του Πέτρου.	•	• Βατικανό
Έγραψαν διατάξεις για την Εκκλησία.	•	• Πέτρος και Παύλος
Η ομολογία του Πέτρου για το Χριστό.	•	• Σίμωνα
Μάγος που αντιμετώπισε ο Πέτρος στη Ρώμη.	•	• Πέτρα
Μαθητής του Πέτρου.	•	• Καθολικές
Το μέρος όπου τάφηκε το σώμα του Πέτρου.	•	• Νέρων
Ονομάζονται οι επιστολές του Πέτρου.	•	• Κλήμης
Στις 29 Ιουνίου γιορτάζουν μαζί.	•	• Ανδρέας
Πρωτοκορυφαίοι.	•	• Εκκλησία
	•	• Σμύρνη

4. Μετατρέπουμε στον Ενεστώτα τις προτροπές του Αποστόλου Πέτρου προς τους χριστιανούς, από τα τρία τελευταία κείμενα των παραθεμάτων.

Αφού καθαρίσετε τις ψυχές σας... —————> Καθαρίζουμε τις ψυχές μας
..ώστε να πετύχετε τη φιλαδελφία ...

Παραθέματα

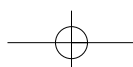
★ Ο Χριστός είχε πει στον Πέτρο: «Εσύ είσαι ο Πέτρος και πάνω σ' αυτήν την πέτρα (δηλαδή την ομολογία σου) θα στερεώσω την Εκκλησία μου και οι πύλες του Άδη δεν θα μπορούν να τη νικήσουν και θα σου δώσω τα κλειδιά της βασιλείας των ουρανών»
(Ματθ. 16, 18-19)

Από τις Επιστολές του Αποστόλου Πέτρου

★ Αφού καθαρίσετε τις ψυχές σας με υπακοή στην αλήθεια, με καθαρή την καρδιά σας και με τη βοήθεια του Αγίου Πνεύματος, ώστε να πετύχετε την φιλαδελφία χωρίς υποκρισία και να αγαπήσετε με θέρμη και ζεστή καρδιά τους αδελφούς σας.
(Α' Πέτρου 1,22)

★ ...Να συμφωνείτε με το καλό, να είστε συμπαθείς στους άλλους, φιλάδελφοι, σπλαχνικοί, και να επαινείτε τα καλό. Χωρίς να ανταποδίδετε κακό αντί κακού, ή χλευασμό αντί κοροϊδίας, αλλά το αντίθετο, ευλογούντες.
(Α' Πέτρου 3,9)

★ Και γι' αυτό καταβάλλοντας κάθε δυνατή προσπάθεια, προσθέστε στην πίστη σας την αρετή και στην αρετή προσθέστε τη γνώση. Στη γνώση προσθέστε την εγκράτεια, στην εγκράτεια την υπομονή, στην υπομονή την ευσέβεια, στην ευσέβεια την αγάπη των αδελφών και σ' αυτήν προσθέστε την αγάπη προς το Χριστό και προς όλους.
(Β' Πέτρου 1,5-7)

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Αβιταμίνωση: Η κακή υγεία και η αδυναμία που προέρχεται από την έλλειψη βιταμινών που οφείλεται σε κακή διατροφή ή τη στέρηση τροφής.

Αιολικά Πάρκα: Τα αιολικά πάρκα αποτελούνται από σειρές ανεμογεννητριών που μετατρέπουν τον άνεμο, δηλαδή μια ανεξάντλητη φυσική πηγή, σε ηλεκτρική ενέργεια. Οι ανεμογεννήτριες δεν απαιτούν πρώτες ύλες (πετρέλαιο κ.λπ.) για τη λειτουργία τους και δεν εκπέμπουν καμία μορφή ρύπου ή αποβλήτων στο περιβάλλον.

Αιρετικός: Στην εκκλησιαστική γλώσσα, ονομάζουμε έτσι εκείνον που διαστρέφει τη διδασκαλία της Εκκλησίας, αντικαθιστώντας την με δικές του απόψεις.

Ακάθιστος Ύμνος: Βλ. Χαιρετισμοί.

Ακολουθία του Νυμφίου: Οι ακολουθίες της Εκκλησίας μας κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας που ξεκινούν την Κυριακή των Βαΐων, όταν ψάλλουμε το «Ίδού ο Νυμφίος έρχεται ...».

Ακολουθίες: Η συγκέντρωση των πιστών για να λατρεύσουν το Θεό.

Ακόλουθος: Είναι το λεγόμενο «παπαδάκι».

Αλλοιώνω: Συνήθως έχει αρνητική έννοια (π.χ. αλλοιωμένα τρόφιμα). Χρησιμοποιείται όμως και για να φανερώσει την αλλαγή προς το καλύτερο (π.χ. αλλοιώνεται το πρόσωπό μου από χαρά).

Αμάραντος: Αυτός που δε μαραίνεται.

Άμβωνας: Το υπερυψωμένο μέρος μέσα στο ναό επάνω στο οποίο διαβάζεται το Ευαγγέλιο.

Άμφια: Τα ενδύματα του ιερέα την ώρα της Θείας Λειτουργίας ή των ακολουθιών.

Αναλόγιο: Έπιπλο με επικλινείς επιφάνειες επάνω στις οποίες τοποθετούνται τα βιβλία των ψαλτών.

Ανίατη: Ορισμός που χρησιμοποιείται κυρίως για ασθένειες. «Ανίατη ασθένεια» σημαίνει αυτή που δεν μπορεί να γιατρευτεί, η αθεράπευτη.

Άπλετο: Άφθονο, πολύ.

Απόκρεω: Η λέξη αυτή είναι η γνωστή μας Αποκριά. Σημαίνει σταματώ να τρώω κρέας. Κυριακή της Απόκρεω λέγεται η τελευταία Κυριακή που τρώμε κρέας πριν από τη νηστεία της Μ. Σαρακοστής.

Απόκρυφα Ευαγγέλια: Βιβλία που μιμούνται το ύφος των βιβλίων της Καινής Διαθήκης αλλά η Εκκλησία δεν τα αναγνώρισε ποτέ.

Άστεγος: Αποκαλείται ο άνθρωπος εκείνος που δεν έχει μόνιμη κατοικία και γι' αυτό κοιμάται όπου βρίσκεται στο δρόμο.

Ατενίζω: Συγκεντρώνω το βλέμμα μου, την προσοχή μου σε κάποιον ή κάτι.

Βασιλεία (του Θεού): Η Βασιλεία του Θεού είναι ο κόσμος της αγάπης του. Τη νιώθουμε στην καρδιά μας όταν κάνουμε το θέλημά του κι έπειτα στις σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους όταν αυτές βασίζονται στην αγάπη που δίδαξε ο Χριστός. Έτσι, όταν τελειώσει αυτή η ζωή, όσοι έζησαν στη γη αυτή την αγάπη, θα γνωρίσουν σε όλη της τη δόξα τη Βασιλεία του Θεού, ζώντας μαζί με τον Πατέρα, τον Υίο και το Άγιο Πνεύμα.

Δεινά: Πολύ άσχημες καταστάσεις (σεισμοί, πόλεμοι κ.λπ.) που προκαλούν βάσανα στον άνθρωπο διότι έχουν καταστροφική σημασία γι' αυτόν.

Διάκονοι: Ονομάζονται όσοι έχουν αφοσιωθεί σε ένα έργο και υπηρετούν έναν σκοπό. Στην Εκκλησία μας ο διάκονος είναι βαθμός της ιεροσύνης και έργο του είναι να βοηθά τον ιερέα στη Θεία Λειτουργία.

Διαχείριση απορριμμάτων: Η διαδικασία κατά την οποία ειδικοί επιστήμονες μελετούν τον τρόπο εκμετάλλευσης των απορριμμάτων (σκουπιδιών), είτε για λόγους ενέργειας (ανακύκλωση), είτε για να αποφευχθούν βλαβερές συνέπειες για το περιβάλλον (αποκατάσταση αυθαίρετων χωματερών).

Δοξαστικό: Το ιδιόμελο τροπάριο που ξεκινά με το «Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι...».

Δωδεκάορτο: Εικόνες στο πάνω μέρος του τέμπλου του ναού ή τοιχογραφίες, οι οποίες παρουσιάζουν δώδεκα από τα πιο σημαντικά γεγονότα της ζωής του Χριστού στη γη.

Εικονοστάσι: Θέση για την τοποθέτηση εικονισμάτων στα σπίτια.

Ειρμός, Οίκος: Ο ύμνος/ποίημα αποτελείται από σειρά στροφών, των οίκων, ο πρώτος των οποίων ονομάζεται ειρμός και έχει ιδιαίτερη σημασία για τη σύνθεση του ύμνου, διότι είναι το υπόδειγμα πάνω στο οποίο οικοδομούνται όλοι οι επόμενοι. Ειρμός γενικά σημαίνει συσχετισμός, λογική πλοκή. Οίκος σημαίνει οικοδομή. Όπως γνωρίζουμε ότι κάθε οικοδομή κατασκευάζεται με βάση της το αρχιτεκτονικό σχέδιο. Ο αριθμός των οίκων εξαρτάται από την ακροστιχίδα, η οποία αποτελείται από τα αρχικά γράμματα των στροφών.

Εκκλησιαστικό έτος: Έτσι ονομάζει η Εκκλησία την περίοδο από την 1^η Σεπτεμβρίου έως και την 31^η Αυγούστου.

Ελληνιστικοί χρόνοι: Η ελληνική ιστορία από τον θάνατο του Μεγάλου Αλέξανδρου έως και την επικράτηση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

Εξορύξεις: Η διαδικασία εκείνη κατά την οποία, σκάβοντας, βγάζουμε διάφορα ορυκτά υλικά (σίδηρος, άργιλος, ασβεστόλιθος).

Εργόζηρο: Έτσι ονομάζεται στη γλώσσα των μοναστηριών η εργασία του μοναχού (κατασκευή αντικειμένων, όπως καλάθια, πλεκτά, λιβάνι κ.λπ ή αγιογράφηση εικόνων), χάρη στην οποία κερδίζει χρήματα για να ζήσει. Συγχρόνως η εργασία αυτή τον βοηθά να συγκεντρώνεται στην προσευχή.

Έσφυζαν: Είναι ο παρατατικός του ρήματος **σφύζω**. Σημαίνει ότι υπάρχει έντονη κίνηση, μεγάλη δραστηριότητα.

Ζηλωτής: Αυτός που αφοσιώνεται με πάθος σε ένα ιδανικό και αγωνίζεται γι' αυτό.

Ιδιόμελο: Το τροπάριο που ψάλλεται με ξεχωριστό, δικό του τρόπο.

Ιππείς: Καβαλάρηδες

Κάλλος: Η ομορφιά.

Κανόνας: Πολυσύνθετο ποίημα που αποτελείται από 9 ωδές, καθεμία από τις οποίες αποτελείται από 4-5 τροπάρια. Το είδος καλλιεργήθηκε κυρίως στην Κωνσταντινούπολη και τα Ιεροσόλυμα.

Κατακόμβες: Υπόγειοι, σκοτεινοί χώροι. Χρησιμοποιούνταν ως νεκροταφεία των πρώτων χριστιανών αλλά και ως τόποι λατρείας και συγκεντρώσεων την ημέρα της κοίμησης (θανάτου) του μάρτυρα.

Καταυλισμοί: Πρόχειρες εγκαταστάσεις, κυρίως έξω από την πόλη, για να προσφέρουν στέγη, φαγητό και προστασία σε ανθρώπους που υποφέρουν (πρόσφυγες, σεισμοπαθείς κ.λπ.).

Κλίτη: Οι παλιοί χριστιανικοί ναοί χωρίζονταν σε τρία ή πέντε μακρόστενα μέρη. Αυτά είναι τα κλίτη.

Κόγχη: Το κοίλο σχήμα του τοίχου του ιερού.

Κοινοκτημοσύνη: Όταν τα υλικά αγαθά ανήκουν σε όλους και τα χρησιμοποιούν όλοι.

Κομνηνών τέχνη: Η τέχνη που αναπτύχθηκε κατά τον 11^ο και 12^ο αιώνα, εποχή που βασιλευσαν οι Κομνηνοί στο Βυζάντιο.

Κοντάκια: Ύμνοι βυζαντινής μουσικής, με το όνομά τους πιθανόν να αναφέρεται στο κυλινδρικό ξύλο στο οποίο ήταν τυλιγμένοι οι πάπυροι πάνω στους οποίους γράφονταν.

Κρητική τέχνη: Η τέχνη που ξεκίνησε από την Κωνσταντινούπολη και διαμορφώθηκε στην Κρήτη το 16^ο αιώνα.

Κύρος: Διοικητής επαρχίας τον καιρό του αυτοκράτορα Θεοδοσίου του Β', απ' όπου πήρε και το όνομα η περιοχή (επαρχία του Κύρου).

Λειτουργικά βιβλία: Τα βιβλία που χρησιμοποιούνται στην Εκκλησία και περιέχουν τα κείμενα, τις ευχές, και τους ψαλμούς για κάθε ακολουθία ή μυστήριο.

Λεπροκομείο: Το νοσοκομείο στο οποίο περιποιούνται τους λεπρούς.

Λιμός: Η μεγάλη πείνα που οφείλεται σε έλλειψη τροφής και η οποία προκαλεί καταστροφή και δυστυχία στον λαό.

Μαία: Η γυναίκα που ξεγεννά τις έγκυες γυναίκες.

Μακεδονική τέχνη: Η τέχνη που ξεκίνησε από τη Θεσσαλονίκη απ' τα μέσα του 13^{ου} αιώνα και έφτασε μέχρι το 15^ο αιώνα, με κύριο εκπρόσωπό της τον Μανουήλ Πανσέληνο.

Μέλος-μέλη: Καθένα από τα άτομα μιας ομάδας ή ενός συνόλου.

Μονή της Χώρας: Περίφημο μοναστήρι της Κωνσταντινούπολης με θαυμάσιες τοιχογραφίες.

Μουσειοπαιδαγωγός: Εκπαιδευτικός, ειδικευμένος στην παρουσίαση των εκθεμάτων των μουσείων σε μαθητές.

Μύρο: Αρωματικό έλαιο, φυσικό ή τεχνητό. Όταν αναφερόμαστε σε θαυματουργές εικόνες ή λείψανα αγίων, δεχόμαστε ότι έχουν τη δύναμη από το Θεό να αναβλύζουν φυσικό μύρο.

Ναός του Σολομώντα: Ο ναός που έχτισε ο Σολομώντας, γιος του Δαβίδ, στην Ιερουσαλήμ και έγινε το κέντρο της λατρείας των Εβραίων.

Ολιγαρκής: Αυτός που ζει και αρκείται στα λίγα, ο λιτός.

Όμιλος: Ένα σύνολο προσώπων.

Ομοψυχία: Όταν τα συναισθήματα, οι σκέψεις και η πίστη κάποιων ανθρώπων, είναι κοινά.

Οργανισμοί: Το σύνολο προσώπων ή κρατών που συνεργάζονται για διάφορους σκοπούς. Εδώ η λέξη έχει την έννοια των φιλανθρωπικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Ορυχείο: Ο τόπος εκείνος από τον οποίο, σκάβοντας, βγάζουμε διάφορα υλικά, όπως σίδηρο, άργιλο, ασβεστόλιθο, τα οποία ονομάζονται ορυκτά.

Παλαιολόγια τέχνη: Η τέχνη που αναπτύχθηκε κυρίως το 14^ο και 15^ο αιώνα, εποχή που βασιλευσαν οι Παλαιολόγοι.

Παρησία: Η ελεύθερη και θαρραλέα έκφραση της γνώμης.

Πείσμων: Ο πεισματάρης (εδώ με την έννοια της επιμονής για την επιτυχία ενός σκοπού).

Πεσσοί: Τετράγωνες κολώνες στις οποίες στηρίζονται τα λοφία.

Πλανεύω: Παρασύρω κάποιον με ψεύτικες υποσχέσεις, ξεγελώ, παραπλανώ, εντυπωσιάζω δείχνοντας άλλη εικόνα από αυτή που έχω.

Πλησίον: Κάποιος που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από κάποιον άλλον, ο κοντινός, ο γείτονας, ο συγγενής. Κυρίως όμως ο κάθε άνθρωπος σε σχέση με τους συνανθρώπους του.

Πολιούχος: Ο προστάτης άγιος μιας πόλης.

Προηγιασμένα Δώρα: Τη Μ. Σαρακοστή, κάθε Τετάρτη και Παρασκευή τελείται η Θεία Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων. Η λειτουργία αυτή πήρε το όνομά της από το γεγονός ότι τα Θεία Δώρα (δηλαδή ο άρτος και ο οίνος που χρησιμοποιούνται στη Θεία Ευχαριστία) έχουν αγιαστεί από άλλη λειτουργία, συνήθως τη Λειτουργία της Κυριακής που έχει προηγηθεί. Έτσι ο ιερέας μπορεί να τελήσει τη Θεία Ευχαριστία, παραλείποντας τον καθαγιασμό του ψωμιού και του κρασιού.

Πρότυπο: Εδώ έχει την έννοια του προσώπου που αξίζει να μιμούμαστε για τα γνωρίσματά του. Ωστόσο και μια κατάσταση ή ένας θεσμός μπορεί να είναι πρότυπο. Γενικά, ένα αντικείμενο που κατασκευάζεται σαν δείγμα και ικανοποιεί είναι πρότυπο για την κατασκευή παρόμοιων αντικειμένων.

Πρωταγωνιστής: Πρόσωπο, το οποίο παίζει τον κύριο λόγο σε μία υπόθεση. Γίνεται παράδειγμα και κερδίζει την αναγνώριση όλων.

Πρωτομάρτυρας: Αυτός που πρώτος έδωσε τη ζωή του για μια ιδέα.

Ρήτορας: Αυτός ο οποίος χρησιμοποιεί το λόγο του με άνεση, ακρίβεια και ζωντάνια. Στην αρχαιότητα ρήτορες ονομάζονταν οι δικηγόροι, οι οποίοι ήταν και φιλόσοφοι.

Ρότα: Η πορεία που ακολουθεί ένα πλοίο.

Σκοπιμότητες: Τρόποι συμπεριφοράς ή άλλες πράξεις που έχουν σκοπό να υποστηρίξουν κάποιες απόψεις. Συνήθως όμως αυτή η συμπεριφορά δείχνει κάτι κακό.

Σμιλεύει: Σκαλίζει με τη σμίλη (εργαλείο του γλύπτη).

Σοδειά: Συλλογή και αποθήκευση των καρπών της αγροτικής καλλιέργειας.

Στασίδια: Ξύλινα καθίσματα. Βρίσκονται συνήθως ακουμπισμένα στους τοίχους του ναού.

Συγκυρία: Η (καλή ή κακή) σύμπτωση.

Συναξαριστές: Βιβλία που περιγράφουν τους βίους των αγίων.

Σύναξη: Γενικά ονομάζεται έτσι η συγκέντρωση ανθρώπων. Όταν αυτή γίνεται με σκοπό την προσευχή ή τη λατρεία του Θεού τότε ονομάζεται λειτουργική ή λατρευτική σύναξη.

Τέμπλο: Το εικονοστάσιο που χωρίζει το ιερό από τον υπόλοιπο ναό.

Υλικά αγαθά: Οτιδήποτε παράγεται και προσφέρεται για κατανάλωση. Κάθε προϊόν που ικανοποιεί τις ανθρώπινες ανάγκες.

Υποσιζομαι: Τρώω λιγότερο από όσο πρέπει.

Ύψιστη: Ανώτατη, σημαντικότερη, η πολύ ψηλή.

Φθόνος: Η ζήλια που συνοδεύεται από κακία και μίσος.

Χαιρετισμοί: Η Ακολουθία του Ακάθιστου ύμνου, η οποία ψάλλεται τμηματικά τις τέσσερις πρώτες Παρασκευές της Μ. Σαρακοστής και σε ολοκληρωμένη μορφή την πέμπτη Παρασκευή. Τους λέμε *Χαιρετισμούς* διότι ο ιερέας εξυμνώντας τη Θεοτόκο χρησιμοποιεί την προσφώνηση «Χαίρε» (Βλέπε το παράθεμα της ενότητας 4.9).

Χρυσοποίκιλτα σκεύη: Αντικείμενα που χρησιμοποιούνται στις ακολουθίες της Εκκλησίας, διακοσμημένα με χρυσό.

Χυτά: Χυμένα σε καλούπια.

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α').

BIBΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.